

Ціпан І. І.,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, II курсу,
факультет географії, історії та туризму*

Приватний вищий навчальний заклад

*«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука»*

м. Рівне

Лопецька Н. М.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри історії, теорії держави і права та філософії

Приватний вищий навчальний заклад

*«Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка
Степана Дем'янчука»*

м. Рівне

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Система правової освіти та виховання в освітньому закладі – це складна динамічна, залежна від економічних, політичних і соціальних чинників модель реалізації основних напрямків діяльності шкіл, що вимагає взаємообумовленості та взаємозв'язку елементів правоосвітнього та правовиховного процесів, передбачає широке коло й активну позицію всіх задіяних суб'єктів, здійснюючи позитивний вплив на них; покликана створити умови для розвитку правового мислення в учнів і забезпечити цілеспрямоване формування в дітей звички діяти відповідно до закону.

Сьогодні вимагає, щоб виховний вплив держави, усіх виховних інститутів, враховуючи інтереси особистості та суспільства, спрямовувалися на профілактику негативних проявів поведінки дітей та учнівської молоді, на допомогу та їх захист, вироблення імунітету до негативних впливів соціального середовища. при цьому має забезпечуватися система заходів економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-методичного, інформаційно-освітнього характеру, спрямована на формування позитивних соціальних настанов, запобігання вживанню наркотичних речовин, різних проявів деструктивної поведінки, відвернення суїцидів та формування навичок здорового способу життя.

Однією з необхідних умов перетворення України у справжню правову державу є підвищення рівня правової освіти населення, у першу чергу, молоді. Але найважливіше місце тут займає заклад освіти.

Дане питання постійно перебуває в центрі уваги педагогічного та учнівського колективів Городищенського ліцею Березнівської Міської ради Рівненського району Рівненської області і спрямоване на вироблення нової філософії виховання, визначення шляхів підвищення професійної компетентності вчителів у здійсненні превентивної роботи, вдосконаленні змісту традиційних і нетрадиційних форм і методів, побудові нових стратегій виховання.

Сучасний заклад освіти має безліч проблем, і найболючіша серед них - зростаючі труднощі у вихованні дітей та підлітків. Вчителі зіткнулися з проблемами, яких не знали раніше. Почастішали прояви грубості у ставленні до вчителів, батьків, ровесників.

Правове виховання в освітньому закладі здійснюється на основі Конституції України, Програми правової освіти населення України та річного плану школи, Конвенції про права дитини, Декларації прав дитини, Закону України «Про охорону дитинства», включає правоосвітню роботу та роботу по попередженню правопорушень.

У ліцеї існує своєрідна система профілактичної роботи: контроль за відвідуванням учнями ліцею; розроблені спеціальні правила для учнів, які вивчаються ще з початкових класів; проводяться цикли виховних заходів на правову тематику; учні охоплені заняттями в шкільних та позашкільних гуртках та секціях, постійними та тимчасовими дорученнями; ведеться постійна індивідуальна робота з учнями та батьками. Розроблена низка нормативно-правових документів.

Здійснення правовиховної роботи з здобувачами освіти починається з перших днів перебування дитини у школі. Учителі початкових класів проводять індивідуальні бесіди з учнями та їх батьками, відвідують їх вдома, вивчають соціальні та психологічні умови, у яких виховуються діти, проводять ранню діагностику.

Одержані молодшими школярами правові знання у поєднанні з практичним дотриманням дисципліни і порядку в класі та за його межами, відіграють важливу роль у становленні світогляду, моральному і правовому вихованні, формуванні правової культури учнів.

Значна увага приділяється у ліцеї переходу від молодшого до середнього віку, оскільки саме на цьому етапі найчастіше трапляються невідправдані витрати у навчальній та виховній діяльності. Класні керівники майбутніх 5-х класів призначаються завчасно, тому мають можливість побувати на уроках у четвертокласників, більше дізнатися про своїх вихованців. Вивчення індивідуальних особливостей дітей, їх здібностей та нахилів, створення належного мікроклімату в кожному класному колективі стає запорукою гарної поведінки та успішного навчання учнів середніх та старших класів. Крім того, робота з цими віковими категоріями дітей спрямовується на пізнавально-інтелектуальну діяльність дітей, що сприяє розумовому, морально-етичному, естетичному розвитку дітей, виробленню у них стійкості до негативних впливів.

У 5-6-х класах класні керівники під час годин спілкування знайомлять учнів з правами людини, правами дитини, міжнародними правовими документами, присвяченими захисту прав людини, висвітлюють проблеми захисту прав дитини в Україні й у світі.

У 7-8-х класах використовуються активні форми навчальної роботи: ділові ігри, дискусії, ситуаційні методика, парна робота. Такі методи дозволяють учням включатися в активний процес пізнання світу, людей і самих себе; формують уміння і навички характеризувати явища і процеси суспільного життя, знаходити інформацію; аналізувати та оцінювати її; формувати й висловлювати свою власну думку, робити вибір і займати свою позицію.

Правова освіта ліцеїстів здійснюється також під час вивчення предмета «Основи правознавства» у 9-10 класах. Під час проведення уроків вчитель правознавства застосовує різні нормативно-правові акти, приділяє велику увагу формуванню правового світогляду молоді, вихованню школярів у дусі поваги до прав та основних свобод людини, у піднесенні культури прав людини, сприяє усвідомленню учнями необхідності побудови правової держави. Уроки вчитель урізноманітнює за допомогою інтерактивних методів навчання: дискусії і цікаві диспути, лекції та рефератні диспути, засідання «круглого столу». Для ефективнішого проведення профілактичної роботи серед неповнолітніх вчителі користуються такими педагогічними сучасними технологіями як інтерактивне навчання і виховання.

До інтерактивних форм і методів виховання ми відносимо: тренінги, робота в малих групах, робота в парах, «мозковий штурм»,

акваріум, мікрофон, ажурна пилка, аналіз ситуації, дискусія, «коло ідей», «рольова гра», займи позицію, зміни позицію, дебати тощо.

Індивідуальна робота проходить таким шляхом: виявлення причин правопорушення; постійного відвідування учня вдома; тісного взаємозв'язку з батьками, з інспектором з ювенальної превенції; знайомства з друзями підлітка; залучення до гурткової роботи, розподілу доручень; відвідання уроків вчителів-предметників (з метою спостереження за учнями з девіантною поведінкою); контролю за участю у трудових справах класу; залучення до власних і загальношкільних справ; проведення різноманітних бесід.

У ліцеї склалася відповідна система профілактичної роботи. З метою виявлення порушень дисципліни на уроках та в позаурочний час, запізньєнь та пропусків уроків без поважних причин, втеч з уроків, відсутності в здобувачів освіти навчальних посібників та шкільного приладдя, їх неуспішності складаються покласні рапорти, де фіксуються всі ці порушення. У кінці дня інформація систематизується заступником директора з навчально-виховної роботи, який веде зведений журнал для щомісячного підведення підсумків на загальношкільній лінійці. У закладі створена чітка система контролю за станом відвідування уроків здобувачами освіти.

Дирекція і педагогічний колектив закладу загальної середньої освіти приділяють велику увагу зв'язкам ліцею з правоохоронними органами та управлінням юстиції, лікарями, органами і службами у справах дітей.

Все це забезпечило очікувані результати: заклад загальної середньої освіти здійснює цілеспрямовану правову освіту через мережу факультативів, які читаються за авторськими програмами та гуртків; інноваційні підходи у навчанні та вихованні сприяють поступовому формуванню в учнів власної точки зору, власної позиції, умінню аргументувати думку, робити вибір; виховна робота дозволяє побачити реальні результати щодо формування в учнів певного рівня правосвідомості: на даний момент жоден здобувач освіти не стоїть на обліку в кримінальній міліції.

Таким чином, ми можемо зауважити, що ефективність цієї роботи підвищується якщо: використовуються активні форми й методи виховного впливу на учнів; педагоги використовують досягнення педагогічної та психологічної науки, опановують новітні педагогічні технології; стимулюється здоровий спосіб життя і позитивна орієнтація у процесі соціалізації здобувачів освіти; сімейно-

шкільне виховання гармонізується на засадах гуманізму, доброзичливості, демократизму, партнерських відносин учасників освітнього процесу.

Література:

1. Дем'янюк Т. Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: Навчально-методичний посібник. Київ-Рівне: РДГУ, 2006. 416 с.
2. Закон України «Про виховання дітей та молоді»: Проект. *Освіта України*. 2004. 14 вересня. (№72). С. 4-6.
3. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді. *Світ виховання*. 2004, №4 (5). С.7-30.

НАПРЯМ 5. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Альтгайм Л. Б.,

к.г.н., доцент кафедри географії та методики її навчання

Заствецька Л. Б.,

д.г.н., професор, завідувач кафедри географії та методики її навчання

Ратушняк К. Ю.,

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти географічний факультет, кафедра географії та методики її навчання

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

м. Тернопіль

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ У М. ТЕРНОПІЛЬ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВ

Важливим завданням із подальшого вдосконалення надання як освіти у школі, так і справи національного виховання й підготовки учнів до дорослого життя, особливо сьогодні в умовах війни, стоїть не тільки перед школою, але й перед позашкільними установами й всіма організаціями, які причетні до виховної роботи серед учнівської